

Z dniem 31 stycznia 2018 r. wchodzi w życie ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130). Najgłośniejsze zmiany, jakie wprowadza ta ustawa, dotyczą przepisów Kodeksu wyborczego. Poniżej przedstawiono pokrótce najważniejsze z nich.

1. Zmiana definicji znaku „x” z „dwóch przecinających się linii w obrębie kratki”, na „co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki” oraz **odstąpienie od zasady, zgodnie z którą jakiegokolwiek dopiski w kratce** (poza znakiem „x”) **powodują nieważność głosu**. Dotychczas dopiski (rysunki) mogły być wykonywane na karcie, ale nie w kratkach.

2. Odejście od modelu sędziowskiego. Począwszy od następnej kadencji Sejmu (prawdopodobnie od listopada 2019 r.), w skład Państwowej Komisji Wyborczej nie będzie wchodzić, jak obecnie, po trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, lecz po jednym sędzim TK i NSA oraz siedmiu prawników (nie sędziów) wskazanych przez Sejm (proporcjonalnie do wielkości klubów, nie więcej niż 3 z jednego klubu).

Szef Krajowego Biura Wyborczego (organu wykonawczy PKW) będzie powoływany przez PKW spośród trzech kandydatów wskazanych przez MSWiA.

Komisarze wyborczy również nie będą już sędziami. Będzie ich powoływała (w liczbie 100) PKW spośród kandydatów wskazanych przez MSWiA (będą musieli mieć wykształcenie prawnicze, nie będą mogli należeć do partii).

3. Utrata niektórych kompetencji przez samorząd terytorialny. W 2019 r. odpowiednie rady i sejmiki utracą na rzecz komisarzy wyborczego kompetencję do dokonywania podziału gmin, powiatów i województw na okręgi wyborcze (na potrzeby wyborów samorządowych) oraz do dokonywania podziału gmin na obwody głosowania. Wprowadzono przy tym możliwość zaskarżania takich postanowień do sądów administracyjnych. Zmiana ta nie będzie jeszcze obowiązywać podczas wyborów samorządowych w 2018 r. Komisarze wyborczy (a nie wójtowie, lub terytorialne komisje wyborcze w wyborach samorządowych) będą również powoływać składy obwodowych komisji wyborczych.

Nastąpi przeniesienie części obowiązków w zakresie przygotowania wyborów w obwodach (np. szkolenia członków obwodowych komisji wyborczych) z wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) na komisarzy i urzędników wyborczych. Urzędnicy wyborczy będą powoływani, w każdej gminie, przez Szefa Krajowego Biura Wyborczego i będą podlegać właściwemu komisarzowi wyborczemu (powstanie Korpus Urzędników Wyborczych). Dotychczas większość obowiązków w zakresie przygotowania wyborów w obwodach spoczywała na wójtach, którzy powoływali swoich urzędników wyborczych.

Wójtowie nie będą już wskazywać jednego członka każdej obwodowej komisji wyborczej spośród pracowników urzędu gminy.

4. Dwie obwodowe komisje wyborcze. Dotychczas, wszystkie czynności związane z przeprowadzeniem wyborów w obwodzie i z ustaleniem wyników głosowania wykonywała jedna obwodowa komisja wyborcza. Po wejściu w życie zmian, wszystkie czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzaniem głosowania (od odebrania materiałów wyborczych i przygotowania lokalu, po zakończenie głosowania), wykonywać będzie obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.

Po zakończeniu głosowania i zapieczętowaniu urny, zakończy ona pracę i protokolarnie przekaze urnę oraz wszystkie dokumenty wyborcze komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Ta druga komisja otwiera urnę, liczy karty i ustala oraz przekazuje wyniki głosowania.

5. Wydłużenie kadencji samorządów do 5 lat oraz ograniczenie liczby kadencji wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) do dwóch (zmiana „na przyszłość” – do limitu kadencji nie będą liczone obecna oraz poprzednie kadencje wójtów).

6. Ograniczenie zastosowania jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do rad gmin do gmin do 20 000 mieszkańców (dotychczas były we wszystkich gminach poza miastami na prawach powiatu).

7. Ograniczenie możliwości głosowania korespondencyjnego do osób z potwierdzonym umiarkowanym lub ciężkim stopniem niepełnosprawności (oraz wyłącznie w kraju).

8. Wprowadzenie obowiązku publicznej transmisji z lokalu wyborczego, a jeśli taka transmisja byłaby niemożliwa z przyczyn technicznych – rejestracji przebiegu czynności w lokalu i późniejszego udostępniania nagrania na stronie PKW.

9. Mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni. Sprecyzowano uprawnienia męża zaufania (zgłaszanego przez komitety wyborcze) oraz wprowadzono nową instytucję obserwatora społecznego, którego będą mogły zgłaszać stowarzyszenia i fundacje, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Obserwator społeczny nie będzie mógł zgłaszać zastrzeżeń do protokołu ani towarzyszyć przy przewożeniu protokołu do komisji wyższego stopnia po zakończeniu głosowania, poza tym będzie miał uprawnienia takie, jak mąż zaufania. Wprowadzono możliwość udostępniania przez mężów zaufania i obserwatorów społecznych nagrań przebiegu czynności obwodowych komisji (nie dotyczy samego przebiegu głosowania) oraz włączania ich do dokumentacji z wyborów

Niektóre inne zmiany:

- rezygnacja z możliwości przeprowadzania głosowania w ciągu dwóch dni,
- wprowadzenie zasady, że dokumenty z wyborów (w tym karty do głosowania) są przechowywane przez archiwum państwowe przez okres co najmniej 5 lat,
- wprowadzenie zasady, że w jednym pomieszczeniu może znajdować się tylko jeden lokal wyborczy (dotychczas zdarzało się, że było ich więcej, np. na salach gimnastycznych),
- na kartach wyborczych, oprócz nazw i numerów komitetów wyborczych, umieszczane będą ich symbole graficzne,
- wprowadzenie możliwość zaskarżenia do Sądu Najwyższego wytycznych PKW,
- komitety wyborcze, które w poprzednich wyborach wprowadziły postów lub radnych do sejmiku, będą mieć zagwarantowane miejsca w obwodowych komisjach wyborczych (każdy po jednym, lecz w sumie nie więcej niż 6), pozostałe komitety obsadzać będą resztę składu komisji,
- członkiem komisji obwodowej nie będzie musiał być mieszkaniec gminy (wystarczy zamieszkiwanie w danym województwie).